

Paabolaisten Sukuseura ry.

JÄSENLEHTI N:O 15

Maaliskuu 1991

S i s ä l l y s:

Johtokunnan jäsenten osoitteet.....	2
Aarnesta Yrjöön - Paavolais-miesten etunimistä.....	3-6
Olavi Paavolaisen äidin sukujuuret.....	7-10
Paperit Valtionarkistoon.....	11-14
Saran suuret roolit.....	15-17
Teatterin vaatturi.....	18-20
Kuka tietää sukutaloa esittävästä kuparipakotustyöstä?.....	20
Suuriruhtinaat käymässä Kivennavalla.....	21
Vanhoja valokuvia.....	22-23
Joulu Joutselän Paavolaisella (T 48).....	24-25
Sukuseuran jäsenyydestä.....	26
Pekka Paavolainen valtiopäivillä.....	27-35
Sukukokous ja -juhla Lahdessa 2.6.1990.....	36-37

PAAVOLAISTEN SUKUSEURA R.Y.

J o h t o k u n t a

Jaakko Paavolainen, puheenjohtaja, Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki
Rauno Paavolainen, varapuheenjohtaja, Santunkatu 6, 15150 Lahti
Annikki Paavolainen, Vitsiälä, 14700 Hauho
Lauri Paavolainen, 47710 Jaala
Reino Paavolainen, Aleksis Kiven katu 32 B 9, 33200 Tampere
Toivo Paavolainen, Moukaritie 8 G, 03620 Karkkila
Väinö Paavolainen, Länsilahdenkuja 4 D, 00210 Helsinki
Väinö Paavolainen, Falanderinkatu 20 A 24, 67200 Kokkola
Elvi Seppälä, Seimenkatu 20, 33730 Tampere
Erkki Paavolainen, varajäsen, Riihitie 2 E 37, 05880 Hyvinkää
Tapio Paavolainen, varajäsen, 14680 Alveltula
Raija Valonen, varajäsen, Päivälänkatu 3, 05830 Hyvinkää
Johannes Paavolainen, kunniajäsen, Sammonkatu 19 E 71, 33540 Tampere
Martti Paavolainen, kunniajäsen, Pengerkatu 22 C 49, 00500 Helsinki
Ritva Paavolainen, sihteeri, Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki

Lehden taitto ja puhtaaksikirjoitus Lou-Lou Vaske

* * * * *

* * * *

* *

*

AARNESTA YRJÖÖN
PAAVOLAIS-MIESTEN ETUNIMISTÄ

Kun sukuseuran sihteeri nykypäivinä järjestelee osoitekortistiaan, hän pelkää sekoittavansa toisiinsa kolme Eino Paavolaista ja kolme Kari Paavolaista. Mutta kun ottaa mukaan monien vuosikymmenien ja vuosisatojen Paavolais-miehet, alkaa todella ihmetellä, kuinka silloiset ihmiset ovat pystyneet erottamaan toisistaan lukuisat Pietari, Johannes ja Matti Paavolaiset, joita oli samoissa Kivennavan kylissä samoina vuosikymmeninä. Ilmankos tarvittiin erilaisia lisänimiä sekä paikkojen, isien ja äitienkin nimiä avuksi!

Etunimi merkitsee ihmiselle paljon. Vanhemmat antaessaan nimeä lapselleen haluaisivat valita sellaisen nimen, jolla on myönteinen sävy. Ennen saatettiin ajatella, että nimi suorastaan antoi ennusteen lapsen tulevaisuudesta, ja siksi suosittiin kuu-luisien, hyvämaineisten ihmisten nimiä. Hallitsijoiden (Kaarlo, Mauno, Aleksanteri) sekä Raamatun henkilöiden (Pietari, Johannes, Tuomas, Antti) nimet ovat olleet keski-ajalta saakka suosituimpia esikuvia; äskeiset on poimittu sukumme piiristä.

Viime vuosisadan vaihteessa tulivat muotiin Kalevalasta ja kansanrunoudesta peräisin olevat nimet (Paavolaisilla esim. Väinö, Seppo, Ilmari, Kalervo, Unto, Kimmo, Kauko, Viljo, Ilpo, Tapio) sekä eräiden kansallisromantiikan ajan kirjojen henkilöiden nimet (Jorma, Kari, Juha, Olavi).

Vuosisatamme alkupuolella olivat paljon käytössä - myös sukumme piirissä - kotimaiset, jotain myönteistä ominaisuutta merkitsevät nimet, esim. Aimo, Arvo, Armas, Aulis, Taisto, Toivo, Urho. - Myöhemmin, 1930-luvulla, alettiin suosia sellaisia nimiä, joiden ei mielletty merkitsevän mitään (vaikka ne usein olivat muunnoksia keski-eurooppalaisista nimistä), mutta joilla oli reipas ja miellyttävä äännesointi, Paavolaisilla esim. Pertti, Reijo, Raimo, Rauno, Risto, Arto. 1960-luvulta alkaen on palattu "uusvanhoihin" nimimuotoihin, joista sukumme "vunukoilla" mm. Petteri, Teemu, Janne, Ville, Joonas, Juuso, Jesse, Niko, Mika.

Menneinä vuosisatoina näyttää ihmisillä olleen yleensä vain yksi etunimi. Sehän mainittiin aina yhdessä isän nimen kanssa, tyyppiä Antti Pietarinpoika (siis kirkonkirjoissamme Anders Petersson tai Persson). Nykyisen etunimilain mukaan suomalaisilla

ei saa olla enempää kuin kolme etunimeä. Tavallisinta lienee, että meillä on kaksi etunimeä, joista ensimmäinen on kaksitavuinen ja jälkimmäinen kolmitavuinen, siis tyyppiä Matti Juhani. Se tuntuu sopivan parhaiten kieleemme rytmiin. Nimiyhdistelmän toiset nimet ovat usein isän, isoisän tai muita suvun vanhoja nimiä, mutta sen ohessa tuntuu juuri kolmitavuisuus olevan tärkeä käyttöperuste toiseksi nimeksi. Viime vuosikymmenien Paavolais-pojilla on toisena nimenä Tapani erittäin tavallinen, samoin Kalevi, jotka näyttävät olevan käytössä miltei vain toisina niminä.

Tämän pikku artikkelin pohjana on 248 Paavolais-miehen nimeä. Ne kattavat vuodet 1666-1990. Suurimman osan olen saanut Reino Paavolaisen kortistosta, lisänä muutama viime vuosina syntynyt poika. - Tarkastelen lähinnä sitä, mitkä etunimet ovat yleisimpiä niillä miehillä, joiden sukunimi on Paavolainen.

Kaikkein suosituin nimi on Johannes. Se on eräiden tilastojen mukaan myös koko kristikunnan suosituin miehen nimi (kaikissa erikielisissä muodoissaan: John, Johan, Jean, Ivan, Juan, Giovanni jne.) Johannes-nimisiä löytyy suvustamme peräti 19. Heistä on 1700-luvulla syntyneitä 3, 1800-luvulla syntyneitä 13 ja 1900-luvun alkupuolella syntyneitä 3. Itse asiassa tämännimisiä on ollut paljon enemmänkin: kymmenkunta Johannes-poikaa on kuollut aivan pieninä, lähinnä 1800-luvulla. Eräissä perheissä on sama nimi annettu uudelleen ja uudelleen seuraavalle pojalle, kunnes vasta kolmas Johannes on jäänyt eloon ja kasvanut aikuiseksi. (Tämä koskee eräitä muitakin nimiä). Vanhoissa kirkonkirjoissa on saattanut esiintyä muoto Johannes, mutta useimmin Johan tai John. - Tämän nimen suosituimmuus-asema korostuu huomattavasti, jos otamme mukaan kaikki nimen muunnellut kielessämme. (Niitäkin, jotka on kastettu Johannekseksi, on varmaan useimmiten puhuteltu jollain lyhyemmällä nimimuodolla, esim. Juho tai Jussi.) - Juho-nimelle on kastettu kolme henkilöä 1900-luvun alussa ja yksi 1970-luvulla. Meillä on yksi Juha, 1960 syntynyt, yksi Jussi (1974), yksi Janne (1967) ja yksi Jani (1973). Jukka-nimisiä on kolme, 1940- ja 1950-luvulla syntyneitä. - Mutta entä sitten kaikki Juhanit, kysyy joku. Heitähän luulisi olevan vaikka kuinka monta! Ja niinpä heitä onkin. Tähän asti olemme tarkastelleet vain ensimmäisiä tai ainoita nimiä, mutta Juhani kohdalla täytyy siirtää katse toisiin nimiin: Juhani on ilmeisesti kaikkein suosituin toinen nimi Paavolais-pojilla. Juhani on toisena tai kolmantena nimenä 13:lla. Tästä sijainnistaan huolimatta se on eräillä heistä kutsumanimi. - Johannes-nimeä toisena tai kolmantena nimenä kantaa 8 miestä.

Toiseksi suosituin nimi on ollut Matti. Kaikkiaan 18 Matti Paavolaista on merkitty muistiin. Heistä on 4 syntynyt 1700-luvulla ja 12 1800-luvulla. Kaikilla mainituilla on Matti ollut ainoa etunimi. Kirkonkirjoissa se on vanhemmilla saattanut olla muodossa Mathias tai Matts, mutta 1800-luvun lopulla syntyneet ovat olleet jo virallisestikin Matteja. Nuorimmat Matit ovat molemmat syntyneet 1940-luvulla. - Toisena nimenä on Matias yhdellä pojalla.

Seuraava esiintymistiheydessä on nimi Antti, kaikkiaan 18 henkeä. Vanhoissa kirkonkirjoissa se on muodossa Anders. Antti-nimisiä oli 1800-luvulla 13 ja loput 5 ovat tältä vuosisadalta. - Antero-muotoa tavataan toisena nimenä 3.

Mikko-nimisiä on 15 henkeä. Se on vanhoissa merkinnöissä usein Mickel. 19 Mikkoa on 1800-luvulta ja 6 1900-luvulta. Kuten Antti, myös Mikko on suosittu aivan samassa muodossa viime aikoina kuin ennen vanhaankin. Sen rinnakkaismuotoja ovat Mikael, toisena tai kolmantena nimenä 6 kertaa, sekä Mika, yksi poika.

Pietari, suvun vanhimman tunnetun kantaisän nimi, on koko kristikunnan tilastoissa toisella sijalla (muissa kielissä esim. Peter, Per, Petrus, Pedro, Pietro, Pjotr). Pietari-nimi on meidän vanhoissa kirkonkirjoissamme tavallisesti Peter. Ilmeisesti siitä, samoin kuin Johanneksesta, on käytetty lukuisia puhuttelumuotoja: Pekka ja Pekko lienevät Kannaksella tavallisimmat. Pietari-nimisiä on luettelossamme 7. Vanhimman Pietarin syntymävuodeksi on oletettu vuotta 1666, varmaa tietoaahan siitä ei ole. Muut Pietarit ovat 1800-luvulta. Tämän nimen johdannaisia ovat seuraavat: Petteri, 1 henkilö, 1970-luku, Pekka, 5 henkilöä, joista 2 1940-luvulta ja 3 1960-luvulta, Petri, 3 henkilöä, 1960- ja 1970-luvuilta. - Jos katsomme toisena nimenä esiintymistä, saamme seuraavan laskelman: Pietari 5, Petteri 3, Pekka 7. Pekasta toisena nimenä on mainittava, että se esiintyy joko kolminimisillä henkilöillä keskimmäisenä tai yhdistelmissä, kuten Eero-Pekka, Mikko-Pekka, Jukka-Pekka.

Viimeinen suosituimmista raamatullisista nimistä on suvussamme Tuomas (vanhoissa kirkonkirjoissa Thomas). Tuomas-nimisiä on 12, kaikki viime vuosisadalta. Vuodelta 1980 on yksi Tuomo. Tuomasta on hieman käytetty myös toisena nimenä: 3 tapausta.

Seuraavaksi yleisimmät Paavolais-miesten etunimet ovat: Eino (9 nimeä), Heikki (6 nimeä), Erkki (5 nimeä) sekä Toivo (5 nimeä). Kaikki ovat joko 1890-luvulta tai tältä vuosisadalta.

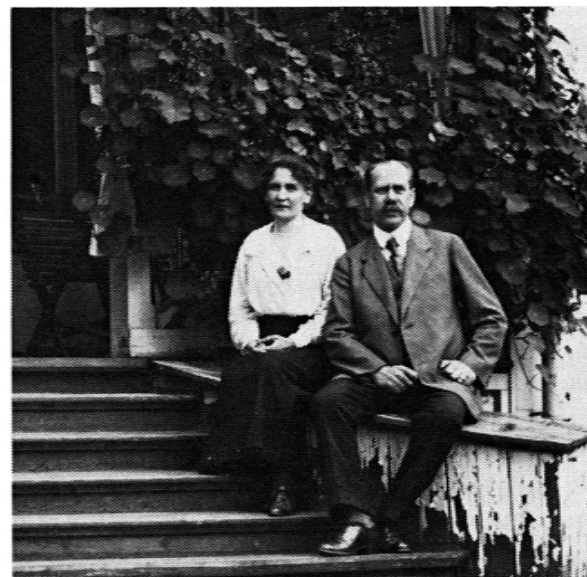
Lueteltakoon vielä ne nimet, joita kantaa tai on kantanut kolme Paavolais-miestä. Suluissa on mainittu so. nimen kantajien syntymävuosikymmenien äärimmäiset.

Aarne (1890-1930-luv.), Aatami (1800-1870-luv.), Eero (1890-1930-luv.), Jaakko (1750-1960-luv.), Jorma (1920-1960-luv.), Kari (1940-luv.), Lauri (1890-1930-luv.), Markku (1940-1960-luv.), Reino (1910-1920-luv.), Seppo (1910-1940-luv.), Ville (1970-80-luv.), Väinö (1900-1920-luv.).

Samalla kun vanhemmat miettivät lapselleen mahdollisimman miellyttävää ja sointuvaa tai miehekästä ja reipasta nimeä, joka sopisi hyvin yhteen sukunimen kanssa, he yleensä yrittävät keksiä myös hieman harvinaisemman nimen, "jota ei olisi ihan joka pojalla". Suuri on heidän hämmästyksensä, kun he lastentarhassa tai koulussa huomaavat, että samaan ryhmään tulee monta Teemua, Nikoa tai Joonaa. Makusuunta ja muoti ovat merkillisiä asioita, ne leijuvat ilmassa, ja vaikka ihmiset eivät ollenkaan niitä tiedostaisi, he saavat niistä vaikutteita ja toimivat niiden mukaisesti. Meidän on yleensä tyydyttävä paitsi omaan nimeemme, myös siihen, että ikätovereissamme on samannimisiä ihmisiä kuin me itsekkin!

Ritva Paavolainen

OLAVI PAAVOLAISEN ÄIDIN SUKUJUURET

Kun Pietari (Pekka) Pietarinpoika Paavolainen (1868-1930) avioitui Alice Löfgrenin (1869-1953) kanssa, hän tuskin tiesi tarkalleen, millaisten sukujen verkostoon hänet samalla solmittiin. Toki hän lienee kuullut tämän suvun aatellisista juurista ja varmaan vaistosi tulevan puolisonsa käytöksessä hohtoa, jota vanha aristokratia väistämättä säteilee. 1800-luvun säätyläisnaiset elivät tietyllä tavalla "puhdasta" perhe-elämää kaukana harmaasta arjesta. Emme tietenkään tiedä, miten huojuvilla parkeilla kukin tasapainoili, mutta jokseenkin varmaa on, että ulospäin noudatettiin hyviä ja hienostuneita käytöstapoja. Arvokkaat perinteet siirtyivät siten uusille sukupolville. Millä tavalla kulttuuripitoinen ilmapiiri kaikissa yksityiskohdissaan on muokannut kirjailijaksi kehittyvää Olavi Paavolaista tämän lapsuudessa, on vain arvailtavissa ja joissakin puheenvuoroissa nähtävissäkin.

LÖFGREN -nimi viittaa 1700-luvulla annettuihin sotilas- ja käsityöläisnimiin. Alice Löfgrenin isä Carl Gustaf Oscar Löfgren oli toki kouluja käynyt mies, FM ja juristi. Hän oli syntynyt 21.4.1837 Joroisten pitäjän Häyrylässä ja kuoli Viipurissa 28.8.1885 "oman käden kautta", kuten hänen kohdallaan virkamatrikelissa lyhyesti ja arvoituskallisesti mainitaan. Alicen äiti Anna Anastasia von Guvenius oli syntynyt Novgorodissa 15.7.1842 ja kuoli varsin iäkkäänä Kivennavalla 29.1.1922. Annan isä oli ken-

realiluutnantti, jolle oli suotu lukuisia ritarikuntien ritarimerkkejä ja muita huomionosoituksia. Guveniukset oli aateloitu tosin vasta v. 1875, mutta esi-isistä Jobst nuor. (1772-1831) oli kollegioasessori, Jobst vanh. (1735-1774), puol. Juliana Åkerstedt) oikeusneuvosmies, jonka isä oli haminalainen kauppias, äiti Maria Fabritius. Eikä Anna Anastasian äitikkään ollut kuka tahansa virkamiehen tytär, vaan paronitar. Charlotta Lovisa Rausch von Traubenberg lienee kulkenut tsaarin hovipiireissä, isä kun hoiti suuriruhtinatar Helena Pavlovan tiloja Venäjällä. Carl v. Guvenius oli syntynyt v. 1804, Charlotta Rausch v. Traubenberg 1817; isä oli Aleksanteri, äiti Anastasia von Korff.

Löfgrenien perheessä oli neljä poikaa. Heistä Nils Viktor (1843-1909), vuodesta 1906 lähtien Lounasmaa, tunnetaan Uuden Suomettaren pitkäaikaisena päätoimittajana ja monien suomalaiskansallisten aatteiden sekä uudistusten ajajana. Hänen puolisonsa Maria Elisabet Avellan (1851-1931) on myös jättänyt nimensä historiaan Suomen Naisyhdistyksen perustajana.

Poikien isä Carl Peter Löfgren oli syntynyt Oulussa 22.11.1801 ja kuoli Viipurin pitäjän Vääräkosken tilalla 24.3.1874 hovioikeudenneuvoksena, aiemmin jo halvautuneena. Poikansa Viktorin mielestä hän oli reipas ja ahkera, luki paljon ja kesäisin uuresti tilallaan. Nuo ominaisuudet lienevät näkyneet jo lapsena, koska hänet 9-vuotiaana lähetettiin Turkuun yksityisoppilaana kouluun. Ylioppilaaksi hän tuli v. 1821. Carl Peter valmistui juristiksi v. 1828, oli ensin Vaasan hovioikeuden auskultanttina, sitten Joroisten kihlakunnantuomarina ja toimi vuodesta 1839 Viipurissa erilaisissa tehtävissä, kunnes sai hovioikeudenneuvoksen arvon v. 1860. Joroisissa hän oli tutustunut Fredrica Wilhelmina Aminoffiin, jonka kanssa solmi avioliiton v. 1836, vastoin tämän isän tahtoa, vävyehdokas kun ei suostunut adoptoitumaan appensa aatelissukuun, vaan torjui asian ylimielisesti. Fredrica itse oli kuitenkin vaatimaton ja seuraa kaihtava nainen, joka piti aluksi itse koulua pojilleen kotona. Hän oli syntynyt 27.9.1807 ja kuoli 25.12.1855 "heikkouteen".

Carl Peterin isä Lars Löfgren oli kengitysseppä. Oulun rippikirjan mukaan hän oli syntynyt v.1756, missä, ei ole selvinnyt. Vuonna 1792 hän tuli Ouluun, osti pari taloa I korttelista, sai kirkolta rahaa 12 riksiä, ilmeisesti palkkana jostain työstä, kuten 11 muuta oululaista. Seuraavana vuonna hänet vihittiin muurarimestari Klemetti Walbinin (myös Walbeen) tyttären Elsa Katariinan kanssa (1762-1820). Osa Oulun kirkonarkistoa tuhoutui tulipalossa v. 1822, joten tietoja esim. syntyneistä ei saa

vuosilta 1755-92. Kuolinajaksi on merkitty 10.2.1818, mutta mistään ei käy selville, mistä Lars Löfgren voisi olla kotoisin. Suomen rakuunarykmentit lakkautettiin v. 1791-93, mutta niiden papereissa ei ole Löfgren-nimistä kengitysseppää.

Muurarimestari Klemetti Walbin (1732-1796) on merkitty vaimonsa Dorden (1733-1786) kanssa ensimmäisen kerran Oulun rippikirjoihin v. 1755-59 veljensä Danielin perheen yhteyteen. Talossa asuivat lisäksi isä Klemetti (s. 1699) ja äiti Brita kuolleeksi ilmoitettuna sekä veli Per vaimonsa Kristiina Piiparin kanssa.

Fredrica Aminoffin sukujuuret ovat monipolviset sekä rikkaat, monella tavalla. Isä, Fredric Gustaf Aminoff (1779-1858), "Joroisten kuninkaana" tunnettu, oli Suomen sodan majureita, Viktorin mielestä omituinen, ylpeä, itsepäinen ja oikukas, hyvin varakas lisäksi. Sodan jälkeen hän hoiti vanhaa ja arvokasta Braseborgin ratsutilaa sekä tuottoisia sahoja. Vuonna 1805 hänet oli vihitty Maria Sofia Ehrnroothin (1781-1808) kanssa, kotoisin Asikkalasta. Maria Sofian vanhemmat olivat luutnantti Gabriel Johan Ehrnrooth (1741-1783) ja Anne Juliana Poppius (1754-1811).

Anna Juliana Poppius (1754-1811) oli Juvan kirkkoherran Henrik Poppiuksen (1721-1786) tytär ja Porvoon piispan Johan Nylanderin sekä Katariina Helsingiuksen tyttären tytär. Poppiusten suku juontaa juurensa Uskelan kirkkoherrasta Erik Heikinpojasta 1500-luvulta. Runoilija Aabraham Poppius (1793-1866) oli lähisukua.

Gustaf Aminoffin isä Zacharias Wilhelm (1747-1829) aloitti uransa armeijassa rummunlyöjänä Karjalan rykmentissä, yleni majuriksi ja kirjoitettiin Suomen Ritarihuoneeseen 5.2.1818. Avioliitto Hedvig Catharina Brundertin kanssa (1753-1814) sitoi hänet Joroisten Juhanilan tilalle. Tilan entisen omistajan Magnus Brundertin puoliso oli Birgitta Grotenfelt (1716-1776) suvusta, joka oli lähtöisin joko Karjalasta tai Baltiasta. Birgitan isä Georg Johan (1670-1724) oli sotilas, kuten isänsä Nils Persson Groth, aateloituna Grotenfelt, joka lopetti everstiluutnanttina värikkään uransa saaden läänityksenä Kotkatlahden kylän Joroisista. Nils oli syntynyt v. 1631 ja kuoli 1703, puoliso oli Elisabeth von Göben, kapt. Bertil von Göbenin ja Maria Brummerin tytär. Georg Grotenfeltin puoliso oli Helena Willander (1684-1760). Grotenfeltit ovat tunnettuja kirjallisista töistään ja yliopistomiehinä.

Jos edelleen seurataan Aminoff-suvun vaiheita, joudutaan Inkerinmaalle. Zachariaksen isä oli Gregori Aminoff, syntynyt 1696 Kapriossa ja kuollut 1758 Mäntyharjulla.

Hänen kahdesta avioliitostaan syntyi yhteensä 17 lasta, joista kaksi tytärtä ja kuusi poikaa on jättänyt jälkeensä melkoisen joukon aatelissukuja.

Gregorin toinen puoliso oli Beata Elisabeth Schmiedefelt (1714-1793) Heinolasta, kapteeni Fabian Schmiedefeltin ja Elisabeth Sofia Tawaststjernan tytär. Myös Gregori Aminoffin isä oli Gregori (1674-1732), äiti Elisabeth von Konow (1674-1724).

Seuraamalla pelkästään Alice Löfgrenin isänäidin Fredrica Aminoffin sukujohtoja taaksepäin, yhyttää sukuun kuuluviksi useimmat Suomen tärkeimmistä sivistyssuvuista. Toisin kävi Löfgrenien kohdalla, koska talonpoikaisten sukujen seuraaminen on puutteellisten merkintöjen takia vaivalloista ja epävarmaa. Sukututkimustradition takia aateli- ja säätyläisperheiden selvittely on vanhastaan tuntunut mielekkäältä ja muistiinpanoja on tehty ahkerasti. Tarkennuksia suoritetaan jatkuvasti. Ei olisi ihmeellistä, jos edellisten sukupolvien geeniperinnöstä pieni pirskahdus olisi seuloitunut myös kirjailija Olavi Paavolaisen taipumuksiin. Jotain puoleensavetävää täytyi kuitenkin ilmetä talonpoikaisen Pekka Paavolaisen käytöksessä, vasta äskettäin koulitussa, kun hienostunut neitokainen hänet omakseen hyväksyi ehkä monien ottajien joukosta.

Toisaalta on todettava, että monet Kannaksella eläneet sukupolvet olivat peittyneet arkisten leivänhakupuuhiensa varjoon pääsemättä esiin koulujen puutteessa. Mahdolliset lahjakkuudet joutuivat jättämään kykynsä käyttämättä. Vasta Viktor Lounasmaan tapaisten taistelijoiden ansiosta ovat syrjäseutujen suomenkieliset lapset voineet kilpailla sivistymisestä ja koulunkäynnistä.

Sirkka Karskela

* * * * *

* * *

*

PAPERIT VALTIONARKISTOON!

Monta vuotta on pohdittu, mihin sukuseuramme arkisto, siis kertynyt kirjeenvaihto, pöytäkirjat ja muu paperi-aineisto saataisiin sijoitetuksi. Niiden pitäisi olla turvassa palo- ja vesivahingoilta, eikä niiden säilytyspaikaksi pysyvästi voi ajatella kulloisenkin puheenjohtajan tai sihteerin kotia. Myös vanhempien paperien, valokuvien, lehtileikkeiden yms. tutkimisen täytyisi olla mahdollista ilman kohtuuttomia järjestelyjä. - Muutaman vuoden ajan on osa arkistoamme ollut säilytettynä Lohjan Säästöpankin holvissa. Paikka oli tietysti turvallinen, mutta tila oli ahdas, ja paperien tutkiminen ja uudelleen järjestely olisi siellä pitemmän päälle ollut mahdotonta. Tehtyjen tiedustelujen jälkeen saatiin selville uskomattoman arvokas mahdollisuus: arkistomme voidaan tallettaa Valtionarkistoon.

Valtionarkisto - mikä se on?

Valtionarkisto on meidän julkisten arkistojemme keskusvirasto. Sen satavuotias rakennus sijaitsee Helsingin Kruununhaassa, Rauhankatu 17, lähimpinä naapureina Suomen Pankki ja Säädytalo. Rakennusta on täydennetty lisäosalla sekä laajalla kalliion

louhitulla maanalaisella osalla, jossa on yhdeksän kerrosta arkistohuoneita. Kaikkiin arkistossa on asiakirjoja useita kymmeniä hylly-kilometrejä, lisäksi esim. 20.000 mikrofilmirullaa. Mainitsen esimerkkejä siellä säilytettävistä papereista: henkikirjat, sotilasasiakirjat, vanhat kirkonkirjat; Ruotsin vallan ajan kartat ja tuomioistuinten arkistot; Venäjän vallan ajan hallinnon arkistot; ministeriöiden ja keskusvirastojen arkistot; yksityisarkistot: henkilöiden, sukujen, kartanoiden ja järjestöjen arkistot.

Mitä Valtionarkistossa tapahtuu?

Valtionarkisto on toisaalta suuri virasto lukuisine hallinto- ja valvontatehtävineen, toisaalta sen tehtävä on pitää saatavana kaikkea sitä tietoa, mikä sen suojiin kätkeytyy, ja opastaa tutkijoita arkistoaineiston käytössä.

Talossa on ns. tutkijasali, jossa päivystää joku arkiston virkailijoista ja jossa on työpöytiä n. 30 tutkijaa varten. Saadakseen jonkin arkistokansion tutkittavakseen on kävijän täytettävä tilauslomake. Hän ei saa itse mennä ottamaan kansioita - eikä hän oikeita tarvitsemiaan löytäisikään, niin valtavan paljon niitä on. Vahtimestarit kuljettavat kansioita kärryissä ja kantavat ne ao. tutkijain pöydille. Tilaustaan joutuu odottelemaan puolisen tuntia, ehkä enemmänkin. Tutkijasali on avoinna myös lauantaisin, mutta silloin eivät vahtimestarit ole kansioita etsimässä, joten tarvittavien asiakirjojen tilaus on käytävä tekemässä jo perjantaina ennen kello kolmea. Tämä on hyvä muistaa, jos aikoo viikonloppuna omistautua arkistotutkimukselle.

Mutta entä intimitteettisuoja?

Entä yksityisten asiapapereiden, kirjeiden, päiväkirjojen ja vastaavien saaminen tutkittavaksi? Jonkun mielestä voi tuntua vastenmieliseltä ajatus, että esim. hänen vanhempiansa kirjeenvaihto on luovutettu arkistoon ja kuka hyvänsä voi tilata sen kansion tutkijasaliin. Ei ihan niin! Yksityishenkilöitä koskevista asiakirjoista on paljon säädöksiä. Ensinnäkin sellaiset yleisetkin asiakirjat, jotka koskevat sairaaloita, vankiloita, sosiaalihuoltoa, yksityistä liiketoimintaa ja yksityishenkilön taloudellista asemaa, ovat salassa pidettäviä 25 vuotta ao. asiakirjan päivämäärästä eteenpäin. Eräät yksityisiä henkilöitä koskevat todistukset tulevat julkisiksi 20 vuoden kuluttua sen henkilön kuolemasta, jota ne koskevat. Yksityiset kirjeet avautuvat samoin, kun on kulunut 20 vuotta kirjoittajan kuolemasta. Mutta - ja tämä

kannattaa pitää mielessä kaikkien, jotka tuntevat vastahakoisuutta yksityisasioiden paljastamista kohtaan - yksityisen kirje- ja asiapaperikokoelman omistaja voi asettaa ehdon tallettaessaan kokoelmansa Valtionarkistoon: hän voi määrätä kokoelman suljetuksi pitemmäksi ajaksi kuin yllä on esitetty, tai määrätä, että sitä saa käyttää vain hänen itsensä tai jonkun muun, vaikkapa valtionarkistonhoitajan luvalla. Esim. Valtionarkistossa jo kauan ollutta Erkki Paavolaisen kokoelmaa saa käyttää vain hänen lastensa Katri Veltheimin tai Jaakko Paavolaisen luvalla.

Onko siellä paljonkin yksityisten ja sukujen papereita?

Yksityishenkilöt, jotka ovat saaneet tallettaa paperinsa Valtionarkistoon - tai joilta sitä on suorastaan pyydetty - ovat olleet yhteiskunnassa ja julkisessa elämässä vaikuttaneita henkilöitä: ministereitä, lähettiläitä, kansanedustajia, tiedemiehiä, poliittisten järjestöjen toimihenkilöitä, kirkkoherroja, kunnallispoliitikkoja, sanomalehtimiehiä.

Suvut taas, joiden arkistot Valtionarkistossa on, ovat melkein kaikki virkamies-sukuja, joiden jäsenet ovat toimineet edellä mainitun kaltaisissa tehtävissä eri vuosisatoina. Varsinaisia talonpoikaissukuja, jollainen Paavolaisten suku aivan viime aikoihin saakka on ollut, ei ole ennestään Valtionarkiston yksityisarkistojen luovuttajien joukossa.

Tärkeä kriteeri, jonka perusteella meidän sukumme arkisto on saanut luvan tulla talletetuksi Valtionarkistoon, on sukumme kannakselainen kotiseutu. Luovutetun alueen asukkaiden paperit ovat usein tuhoutuneet, mutta jos niitä on suvun jäsenillä tallessa, arkisto on niistä erityisen kiinnostunut.

Karjalasta peräisin olevat asiakirjat, kirjeet ym. ovat tärkeitä ja mielenkiintoisia, mutta tietysti myös evakkovaiheisiin ja uusiin kotiseutuihin liittyvät paperit. Varsinaisissa sukuseuran papereissa ei paljonkaan sodanedellisen ajan papereita ole, vaikka seura perustettiin vähän ennen sotaa. Tässäkin mielessä yksittäisten suvun jäsenten lahjoitukset tulevat olemaan erittäin tärkeitä.

Mitä siis olisi tehtävä?

Ennen muuta olisi säilytettävä ja pidettävä tallessa kirjeet ja kortit, päiväkirjat,

muistelmat, koulu- ja työtodistukset, kouluaineet, kutsukortit, onnittelet, surunvalittelut, häihin, lasten syntymään ja merkkipäiviin liittyvät muistot, mutta myös arkielämään liittyvät muistiinpanot, kirjanpito, työpaikkoihin ja taloudenpitoon liittyvä aineisto, samoin matkoihin liittyvä.

Kun sitten tulee jokin käännekohta perheessä, esim. vanhan ihmisen kuolema, asunnonvaihto tms., on varattava aikaa ja pähvilaatikoita, jotta paperit tulisivat talteen eikä niitä kukaan kiireissään tai vähätellen rupeaisi heittämään pois tai tuhoamaan. Papereita ei tarvitse itse järjestää, koska Valtionarkistolla on oma systeeminsä, jonka mukaan virkailijat vähitellen järjestävät saapuneet paperit. Niitä ei myöskään pidä karsia ajatellen, että osa niistä on joutavanpäiväisiä, vaan on ajateltava, että suuremman kokonaisuuden osina vähäpätöisetkin muistiinpanot tms. valaisevat omaa aikakauttaan, omaa kotiseutua tai tietyn perheen olosuhteita ja että tulevaisuudessa historian ja yhteiskunnan tutkijat ovat kiitollisia pienistäkin inhimillisistä todistuskappaleista, kun ne voidaan liittää laajempiin kokonaisuuksiin.

Kun tällainen yhden tai useamman pähvilaatikon kokoelma on koossa, ottakaa yhteyttä sukuseuran sihteeriin. Sitten neuvotellaan, voidaanko ne viedä suoraan Valtionarkistoon vai säilytetäänkö niitä jonkin aikaa joko lahjoittajan tai sihteerin kotona odottamassa suuremman erän kerääntymistä. Se, joka haluaa perustaa oman ala-arkistonsa Paavolaisen suvun arkiston yhteyteen, voi neuvotella siitä suoraan Valtionarkiston virkailijoiden kanssa, jolloin sihteerin välitystä ei tarvita.

Mainittakoon vielä eräs kaikille tuttu asia: lukuisat suvut kietoutuvat toisiinsa, me jokainen kuulumme ensinnäkin neljään sukuun isovanhempiemme välityksellä, siitä sukupolvi taaksepäin kahdeksaan, sitten kuuteentoista ja ennen pitkää olemme kolmenkymmenen kahden suvun jäseniä... Lisäksi tulee puolisoimme suku ja kaikki siihen liittyvä. Tämä otetaan huomioon Valtionarkistossa siten, että tietyn suvun arkistoon voi liittää mukaan muidenkin sukujen papereita, kunhan selvittää, millä tavalla suvut avioliiton kautta kietoutuvat toisiinsa.

Kysykää lisää, koetetaan etsiä vastaukset!

Sihteeri

SARAN SUURET ROOLIT

Sukumme nuoresta etevästä näyttelijäpariskunnasta, Sara Paavolaisesta ja Kari Heiskasesta, on ollut haastattelu lehdessämme numero 10, v. 1986. Kuluneiden vuosien aikana on heidän tiensä kulkenut edelleen ylöspäin, he ovat jatkuvasti esiintyneet ja saaneet hyviä arvosteluja. Kari Heiskanen on edelleen Ryhmäteatterissa, Sara taas on pari kolme vuotta näytellyt Helsingin Kaupunginteatterissa. Hänellä on ollut rooli mm. Bertolt Brechtin Äiti Pelottomassa.

Viime syksynä on Sara Paavolaisen nimi kuitenkin ollut esillä paljon entistä enemmän, koska miltei yhtäaikaa tuli esiin hänen suuri roolinsa televisioteatterissa kuin hänen vaativa pääosansa Kaupunginteatterin musikaalissa "My Fair Lady".

Maria Jotunin romaniin pohjautuva televisiosarja "Huojuva talo" on filmattu jo pari vuotta sitten. Olemme lukeneet lehdistä, miten Heiskaset muuttivat joksikin aikaa Tampereelle filmausta varten ja miten heidän pieni Eino-poikansa on mukana elokuvassa. "Huojuva talo" on raskas ja synkkä teos, jollain tavoin arvoituksellinenkin. Tunnettuahan on, että Jotuni oli kirjoittanut sen 1930-luvulla ja lähettänyt sen erääseen romaanikilpailuun, mutta pannut mukaan ehdon: "Tämä käsikirjoitus kilpailee vain ensimmäisestä palkinnosta, ja ellei se sitä saa, ei sitä saa missään julkaista".

Teos ei saanut ensimmäistä palkintoa, ja kirjoittaja kätki sen pöytälaatikkoonsa. Vasta kun oli kulunut 20 vuotta Jotunin kuolemasta, hänen jälkeläisensä antoivat sen julkisuuteen, ja se ilmestyi 1963. Teos herätti ristiriitaisia tunteita, ja yleisesti uskottiin, että se heijasteli Maria Jotunin ja hänen kirjallisuudentutkija-aviomiehensä, professori Viljo Tarkiaisen avioliiton ongelmia. Suoranainen paljastusteos se ei ole, vaan tapahtumat ovat huomattavasti kärjistettyjä, kuten saattaa havaita jokainen, joka sarjan televisiosta syksyllä 1990 katsoi. - Aviomies Eero (Kari Heiskanen) on omahyväinen, ilkeä, väkivaltainen, epäluotettava ja vaimo Lea (Sara Paavolainen) taas lempeä, kärsivällinen, sovitteleva.

Katsojasta tuntuu joskus, että Lea myös ärsyttää miestänsä jatkuvalla "nöyryydellään" ja että Eero välillä tahallaan kiihdyttää itsensä raivoon, vaikka ei olisi aidosti suutuksissaan.

Sara ja Kari näyttelivät erittäin taitavasti; monet kohtaukset ovat suorastaan järkyttävää katsottavaa. Karin vähittäinen vaipuminen yhä syvemmälle epätoivoiseen väkivaltaisuuteen ja Saran hiljaisesti saavuttama henkinen yliote ja etäisyys - kasvavien lasten tuella - tulee hienosti tulkituksi. Tämä on televisio-ohjelma, joka varmasti jää katsojien mieleen. Sen näyttämisen on täytynyt olla äärimmäisen raskasta.

Lokakuussa 1990 oli Helsingin Kaupunginteatterissa suuri ensi-ilta. "My Fair Lady", kuuluisa ja suosittu musikaali, oli otettu ohjelmistoon, pääosissa Sara Paavolainen ja Pekka Laiho. Tämä musikaalihan perustuu Bernard Shaw'n näytelmään "Pygmalion". Tuo nimi taas viittaa muinaiskreikkalaiseen taruhenkilöön, kuvanveistäjään, joka veisti niin ihanan neidonkuvan, että rakastui siihen itse!

Näytelmä tapahtuu 1900-luvun alun Lontoossa. Sen keskeinen sisältö perustuu siihen, että kielitieteilijä, professori Higgins, lupaa opettaa kukkien kaupustelijan Elizan puhumaan hillittyä yleiskieltä ja lupaa sillä tavalla nostaa hänet yhteiskunnallisesti parempaan asemaan, koska arkinen ja slanginomainen puhetapa paljastaa armotta hänen köyhän itä-lontoolaisen syntyperänsä.

Monet meistä ovat nähneet aiheesta tehdyn elokuvan ja muistavat sen musiikin (elokuvassa näyttelivät Audrey Hepburn ja Rex Harrison).

Kaupunginteatterin lavalle on rakennettu - tekisi mieli sanoa: pitkästä aikaa - aidontuntuinen East Endin katunäkymä, sitten Higginsin työhuone kielilaboratorioineen, samoin valtava juhlasali, jossa Eliza osoittaa kultivoidun ääntämistaitonsa ja käyttäytyy kaikin puolin ylhäisönaisen tavoin..

Sara on temperamenttinen kukkaistytty, joka huutelee haukkumasanvoja kimakalla äänellä, hän on myötätuntoa herättävä, kehittyvä neitonen, jonka maailma laajenee ja joka huomaa, ettei hänellä enää ole paluuta entiseen ympäristöönsä, mutta ei myöskään sijaa uudessa miljöössään, hän on sydänjuuriaan myöten loukkaantunut nuori nainen, juhlien jälkeen. Lopussa, hänen palatessaan hiljaisena mutta itsetuntonsa jälleen saavuttaneena äikäisen Higginsin luo, tulee katsojalle tunne: joutuuko tuo Sara jälleen kokemaan alistamista ja nöyryyttämistä! Oliko näissä ensi silmäyksellä aivan erilaisissa rooleissa sittenkin paljon samaa: yritys muuttaa viehättävä ja lahjakas nuori tyttö voimakkaan miehen tahdon mukaiseksi? Molemmissa rooleissa naisen oli mukauduttava ja alistuttava, muuten hän ei selviäisi 1900-luvun alun yhteiskunnassa. Ja molemmissa Saran herkkyyys ja voima vaikuttivat pysyvästi katsojaan.

Onnea, Sara!

R.P.

TEATTERIN VAATTURI

Helsingin Kaupunginteatterin rakennuksen uumenissa on kattoikkunoilla varustettu tilava työhuone, jossa on kaksi suurta pöytää ja neljä ompelukonetta. Se on vaatturi Leena Paavolaisen valtakunta.

Vaatturiammattikouluun tulin pyrkineeksi enemmänkin sattumalta ja kokeilumielellä, kertoilee Leena. Olin heti ylioppilaaksi tultuani käynyt modistikurssin ja pidin vaatteiden parissa työskentelystä. Samanaikaisesti kävin iltaisin Suomen Puheopiston logonomikurssia, ja niin kävi, että samana keväänä valmistuin sekä vaatturiksi että logonomiksi.

- - Helsingin Kellariteatteri, nuorten harrastajien teatteri, eli vilkasta kautta 1970-luvulla, siellä harjoitettiin ja esitettiin useita näytelmiä, ja niiden piirissä Leena Poitsalo tutustui Pentti Paavolaiseen. 1970-luvun lopulla Pentti oli Savonlinnan oopperajuhlilla ohjausassistenttina "Viimeisissä kiusauksissa" ja Leena hänen vaimonaan mukana. Siellä alettiin valmistaa "Don Carlos" -oopperaa, jossa tarvittiin paljon miesten pukuja. Työntekijöistä oli pulaa, ja kun puvustonhoitajat kuolivat, että paikalla Olavinlinnassa oli vasta valmistunut vaatturi, istutettiin Leena heti ompelukoneen ääreen. Helsingin kaupunginteatterissa Leena on toiminut syksystä 1980 lähtien.

- - Tässä tosiaan yhdistyivät harrastukseni ja koulutukseni, naurahtaa Leena. - - Ja antoisaa työtä tämä on ollut. Selvästi huomaa, miten vuosien mittaan kehittyä, silmä oppii havaitsemaan vaatteesta yksityiskohtia ja samalla sen, miten ne saadaan aikaan ja miten virheet vaatteessa voi korjata. Jokainen työ on erilainen, koska jokainen ihminen, jolle puku tehdään, on erilainen. Jokaisen vartalon ominaispiirteet on otettava huomioon, ja mahdolliset vartalon virheet on koetettava häivyttää. Samalla silmä kehittyä muutenkin tarkemmaksi, esim. taiteen suhteen, kun on visuaalisesti aktiivinen. Hyvä piirustustaito on avuksi, vaikka ei sitä vapaasti joudukaan käyttämään.

- - Olen vuosien mittaan myös saanut vastuuta lisää. Esim. nyt, kun "My Fair Lady" tuli ohjelmistoon, huolehdiin kaikesta, mikä siinä koskee miesten pukuja. Se on haasteellinen tehtävä, koska siinä on sekä näyttelijät, tanssijat että kuoro. Edellisenä keväänä aloitettiin työt leikkaamalla liivejä ja housuja kuorolaisille. Syksyllä oli edessä päähenkilöiden pukujen teko. Shakerit (Ascotin kilpa-ajokohtausta varten) otettiin teatterin varastosta ja frakit (juhlatanssiaisia varten) ostettiin suoraan erästä pukutehtaasta. Sitten kaikki sovitettiin ja korjattiin ao. henkilöille sopiviksi. - Sovitusaikojen järjestely onkin oma ongelmansa. Kesken harjoitusten ei kukaan tietenkään voi tulla vaatturin luo. Vaatturin työaika on klo 8-16, mutta viime syksynä oli tehtävä paljon ylitöitä, kun suuri musikaali oli saatava esityskuntoon. (Illalla näytännöissä näyttelijöitä auttavat ns. pukijat, jotka osaavat tehdä myös pieniä korjauksia, jos vaate menee rikki kesken esityksen.)

Sovituksessa vaatturin tehtävänä on lähinnä kuunnella, mitä pukusuunnittelija ja näyttelijä toivovat ja minkälainen roolihahmon on tarkoitus lopulta olla. Joillakin näyttelijöillä on selkeä oma idea roolihahmostaan ja tämän ulkoasusta, monet taas antavat pukusuunnittelijan luoda puvun. Esim. "Robin Hoodissa" on melkein "neliskulmaiset" mekkoasut, "Macbethissa" taas vanhoja USA:n armeijan vaatteita, joihin on lisätty nahkasuikaleita jne. Vaihtelua on siis hyvin paljon teatterivaatturin työssä.

Teatterivaatteet eivät ole mitään kertakäyttötavaraa. Niissä liikutaan ja hikoillaan, ja jos näytelmää esitetään kauan, voidaan jotkut puvut joutua uusimaan aina muutaman kuukauden kuluttua. Puvut tehdään oikeista villakankaista ja vuorit vuorikankaista, vain liikunnan tarpeet saattavat asettaa erityisvaatimuksia: jokin lisäksi voidaan tarvita väljyyden aikaansaamiseksi, jotta voimakkaat liikkeet näyttämöllä olisivat mahdollisia.

Lokakuussa 1990 järjestettiin Tanskassa eräässä kurssikeskuksessa pohjoismaisten teatterivaatturien kurssi, johon Leena pääsi osallistumaan. Kurssi kesti kaksi viikkoa ja siellä oli parikymmentä ammattitoveria kaikista pohjoismaista. Aihe oli "Eurooppalaisen miehen puku keskiajalta nykypäivään". Ohjelmassa oli luentoja dia-kuvin valaistuna, retkiä museoihin sekä työharjoituksia, joissa opetettiin rationaalisia työmenetelmiä.

- - Oli hauska tutustua ihmisiin, jotka toimivat kaikki yksin omissa teattereissaan, ja huomata, miten samanlaisten ongelmien eteen kaikki joutuvat ja miten he yrittävät selviytyä niistä samanlaisin keinoin.

Teatterin puvustossa työt rytmittyvät ensi-iltojen mukaan. Muutaman viikon ajan ennen ensi-iltaa on tulinen kiire, tehdään ylitöitä paineen alaisina. Mutta kun näytännöt alkavat, voi sen näytelmän jo melkein unohtaa - vain korjauksia joutuu teemmään - ja mielessä on seuraava ensi-ilta ja sen puvusto.

R.P.

* * * * *
* * *
*

Kuka tietää sukutaloa esittävästä kuparipakotustyöstä?

Kuka muistaa tai tietää? Toivo Paavolainen Nastolasta teki 1970- tai 1980-luvun johonkin sukukokoukseen kuparipakotuskuvan sukutalostamme. Sen piti olla myytävänä tai arpajaisvoittona. Mikä tuli sen kohtaloksi? Kuka osti tai voitti sen, tai mihin se joutui?

Tiedot sihteerille, puh. (90) 649 8991

SUURIRUHTINAAT KÄYMÄSSÄ KIVENNAVALLA

Kivennavalla toukokuun 17 p:nä 1885. Keskiyöviikkona v. toukok. 20 p:nä palasivat h.k.k. suuriruhtinaat Imatralta takaisin, joita vastaanottamaan "eläköön" huudoilla kokoontui Kirkonkylään runsaasti kansaa, jossa etupäässä olivat opettajattaren Pelkosen ja koulumestari Pimiän kanssa mainitun kylän kansakoulun oppilaat. "Eläköön" huutojen tauottua suuriruhtinaat tervehtivät kansaa suomeksi sanoen: "hyvä päivä"! Suuriruhtinaat viivytyään pari tuntia maakauppias P. Paavolaisella juoden siinä kahvia ja ajellen maakauppias Adam Paavolaisen ensimmäisen palkinnon saaneella "Pii'u" -nimisellä tammalla muutaman kerran edes ta'as, jonka tammun poislähtiessään ostivat 600 ruplasta. Eteenpäin kulkiessaan olivat he Polvenselän kylässä erään köyhän talon lapsille lahjoittaneet 15 markkaa kukkainipuihin, sekä yöpaikallaan Joutselän kylän lapsille 20 markkaa laulamisesta.

J.A. Pimiä
kansakoulun oppilas

(Ote Viipurin Sanomista 3.6.1885)

Yllä olevan kuvan on ottanut Inkeri Kilpinen huhtikuussa 1990 Viipurin Sorvalin hautausmaalta. Kivessä on Matti Antinp. Paavolaisen lasten nimiä sekä hänen vaimonsa Annan nimi. Viereinen kuva liittyy hautakiveen siten, että se on otettu 1903, kun isovanhemmat ovat tulleet pienen Toivo-pojan hautajaisiin, jonka nimi on kivessä ylimpänä (kaksossisar Lahja kuoli muutamaa kuukautta myöhemmin).

Takana Antti Aataminp. Paavolainen (s. 1845) ja hänen vaimonsa Maria (o.s. Pyykkö), edessä Mikko Antinp. Paavilainen ja hänen vaimonsa Kristiina (o.s. Kähönen). Kuvan on lähettänyt pariskuntien lapsenlapsi Lahja Vertola.

JOULU JOUTSELÄN PAAVOLAISELLA (T 48)

Tuomas Joosefinpoika Paavolainen (T 62) on kertonut oheisen muistelman toukokuussa 1964, ja Oma Martti Paavolainen on sen silloin merkinnyt muistiin. - Tuomas Paavolaisen, sukuseuramme monivuotisen puheenjohtajan, syntymästä tulee kuluneeksi 100 vuotta joulukuun 28. päivänä 1991.

Jos oli pakkasia, niin sika tapettiin kaksi viikkoa ennen joulua. Lämpimien säiden vallitessa siirtyi teurastus lähemmäksi joulua. Samaan aikaan aloitettiin myös maltaittien haudottaminen leivinuunissa, joita sitten käytettiin kaljan teossa. Kaljaa tehtiin niin suuri tynnyrillinen, että sitä riitti yli joulun. Vanhoilla miehillä olivat omat juomansa, mutta niitä ei tuotu ruoka- eikä kahvipöytään.

Jouluruuat olivat moninaiset ja runsaat. Piirakoita tehtiin "monensorttisia" kuten: jamakka- (rahka), tattari-, hersryyni- ja riisryynipiirakkaa. Tattarikakkara kuului myös pullan ohella joulupöytään. Varsinaisen jouluaterian muodostivat riisipuuro ja kinkku. Lipeäkalaa ei käytetty, se tuli muotiin vasta tämän vuosisadan puolella. Jälkiruokina olivat mustikka-, veskuna- (luumu) tai mesmarjasoppa (rusina-). Paataka (siirappi) oli myös välttämätön. Sitä kaadettiin alustassille (teevadille) ja siinä kastettiin pullaa, jota sitten syötiin. Juomana olivat maito ja kalja.

Joulupuu tuotiin metsästä kotiin halko- tai rankakuorman päällä. Puu valittiin huolellisesti. Joskus katsottiin jo kesällä valmiiksi. Kuusen koristelu oli lasten huolena. He leikkasivat värillisestä paperista pitkiä suikaleita, jotka kierrettiin renkaiksi ja renkaista tehtiin ketjuja. Paperista tehtiin myös jonkinlaisia lipuja. Kaupasta tuotiin ns. ovehkoja. Ne olivat lumivalkeisesta ja punaisesta soke-ritaikinasta tehtyjä hevosen, kalan ja rinkilän muotoisia leivonnaisia. Kynttilät tuotiin Pietarista. Ne olivat kuuluisan Neyskyntehtaan tuotteita sinisessä paperissa ja keltainen etiketti. Joulupuukaramellit tulivat muotiin vasta 1896-97, jolloin niitä hankittiin myös meille.

Joulusauna ei poikennut millään tavalla tavallisesta lauantausaunasta, paitsi, että kylvettiin tavallista aikaisemmin. Miehet kävivät ensin ja olivat sitten alusvaatteisillaan koko aatto-illan.

Aatto-aamuna levitettiin tupaan koko lattian peittävä olkikerros. Se oli niin paksu, etteivät lapset rajuihmissa leikeissäkään loukanneet itseään. Joululjilla ei nuku-
tu öitä.

Joulukuusi oli keskellä tupaa lattialla. Tupa oli 9,5 x 9,5 m. Kun kuusi oli sytytetty, alkoi teen ja kahvin juonti, jolloin pukki ilmestyi tupaan.

Pukilla oli kasvoillaan Pietarista ostettu pukin naamari. Punaiset posket ja pitkä parta. Vaikka pukki oli hyväntahtoisen näköinen, pelkäsivät lapset häntä. Pukki jakoi lapsille joululahjoja, tavallisesti Pietarista ostettuja leikkikaluja. Työille lehmää ja minä sain kerran komean, valkoharjaisen hevosen.

Jouluateria syötiin siinä 22-23 välillä. Nukkumaan mentiin heti syönnin jälkeen, että jakesettiin mennä 6 aikaan alkavaan joulukirkkoon.

Joulukirkossa oli paljon kynttilöitä alttarilla, pitkin parvien reunoja ja istujien edessä. Osa lapsista pääsi kirkkoon. Kirkkoon meno ja sieltä tulo oli hurjaa kilpa-ajoa.

SUKUSEURAN JÄSENYDESTÄ

Joskus on ollut keskustelua siitä, ketkä ovat luonnostaan sukuseuramme jäseniä ja ketkä ylipäättään sen jäseniksi voivat päästä. On olemassa sellaisia sukuseuroja, jotka muodostuvat tietyn pariskunnan kaikista jälkeläisistä. Jos tällaiseksi suvun lähtökohdaksi on valittu esim. 1700-luvun alkupuolella - tai säätyläissuvuissa vieläkin aikaisemmin - elänyt pariskunta, on lopputuloksena hyvinkin laaja suku, useita satoja, ehkä tuhatkin henkeä. Toinen mahdollisuus on perustaa sukuseura miespuolisen linjan mukaan, mitä itäsuomalaisten sukujen kohdalla helpottaa vakituinen sukunimi talonpojilla ja tilattomillakin maalaisilla jo menneinä vuosisatoina. - Tämä tuntuu luonteelta, edetään isästä poikiin ja pojanpoikiin, ja suvusta muodostuu selkeä käsite, "sukupu". Mutta entä sitten tyttäret? Mikä on heidän asemansa suvun piirissä? Muistan, miten Mari Pimiä sanoi tyttärelleen: "Mut siusha virtajaa Pietar Paavolaise veril!" - "Niihä mius virtajaa", naurahti Ilta. - Ongelma muodostuu siitä, minkälainen järjestelmä otetaan käyttöön ja miten sen kokevat ne, jotka tuntevat asianomaisen suvun itselleen läheiseksi. - Paavolaisten sukuseuran sääntöjen 3 §:ssä sanotaan näin: "Yhdistyksen jäseneksi pääsee jokainen Paavolaisten suvun jäsen, jollaiseksi katsotaan Kivennavan Kaukolempiälän kylässä vuonna 1753 kuolleen Pietari Tuomaanpoika Paavolaisen ja hänen vaimonsa Maria Heikintyttären aviosta suoraan alenevassa polvessa olevat miespuoliset jälkeläiset, heidän kanssaan avioliitossa olevat tai olleet ja heidän tyttärensä, sekä näiden lapset ja aviomiehet. - Hakemuksesta voi johtokunta hyväksyä sukuseuran jäseneksi kaukaisempiäkin sukulaisia."

Siinäpä se. Pykälän hahmottamiseksi kannattaa ottaa jokin tuttu perhe ja katsoa, miten sääntö toimii asianomaisen perheen piirissä. Omasta puolestani ajattelen näin: Katri Veltheim, o.s. Paavolainen, on Paavolaisen tyttärenä sukuseuran jäsen, samoin hänen edesmennyt aviomiehensä Valto Veltheim, sekä heidän neljä lastaan Riitta, Risto, Hanna ja Laura - mutta eivät enää näiden lasten puoliset ja lapset. Tässä tulemme sääntöpykälän viimeiseen virkkeeseen: "Hakemuksesta voi johtokunta hyväksyä --- kaukaisempiäkin sukulaisia". Sukulaisuus-asteessa Paavolais-tyttärien lastenlapset ovat tietysti yhtä läheisiä kuin muutkin serkut, pikkuserkut jne., mutta koska sukuseuraa perustettaessa on haluttu valita miespuolinen patriarkaalinen linja, on systeemiin kuulunut katkaista naispuolinen linja heti Paavolais-tyttärien lasten jälkeen. Toinen asia sitten on käytäntö. Lukuisat tälläkin hetkellä sukuseurassa toimivat ja sukukokouksissa käyvät ovat Paavolaisten tyttärentyttäriä, tyttärenpojanpoikia tai muita vastaavia sukulaisia. Heistä tuntuu tämä suku läheiseltä, he mielessään liittyvät siihen, ja heistä on aivan luonnollista olla Paavolaisten sukuseuran jäsen. Ja eikö se ole kaikin puolin hyvä asia?

Ritva Paavolainen

PEKKA PAAVOLAINEN VALTIOPÄIVILLÄ

Kun eduskuntavaalit kesällä 1913 jälleen kerran oli pidetty, oli Viipurin läänin itäisen vaalipiirin edustajien joukossa myös varatuomari Pekka Paavolainen Kivennavan pitäjästä - nuorsuomalaisen ryhmän edustajana ja ensikertalaisena. Valtiopäivien avajaiset 2.2.1914 ovat siten ensi kerta, jolloin joku sukumme edustaja on joutunut valtakunnalliseen päätöksentekoon. (Kuva sivulla 7)

Täydestä tuntemattomuudesta Kivennavan henkikirjoittaja ei kylläkään ollut uuteen asemaansa noussut. Hän oli liittynyt kansalliseen taistelurintamaan Kivennavan ja Uudenkirkon erottamisuhkaa vastaan ja tullut muunkin laillisuuskantansa takia erotetuksi toimestaan v. 1913. Ainakin maakunnallisesti Pekka Paavolainen siis oli tullut tunnetuksi tavalla, joka hyvin riitti edustajaehdokkuuden perusteeksi. Nämä Pekan taisteluvuodet sivuutamme tässä; ne ovat oman juttunsa arvoiset.

Pekan kansanedustajuus jäi lyhyeksi, jos sitä mitataan suurten vuositehtailijoiden saavutuksiin. Hän jäi pois jo v. 1919 valtiopäiviltä, joten tuli istuneeksi neljät valtiopäivät: vuoden 1914, vuoden 1917, vuoden 1917 toiset ja vuoden 1918 valtiopäivät. Hän oli siten mukana historiallisesti niin keskeisissä ja myrskyisissä vaiheissa kuin suinkin. Hänen oli suotu olla mukana luomassa itsenäistä Suomen valtakuntaa.

Valtiopäivät noina myrskyisinä aikoina olivat poikkeuksellisia kestopensa suhteen ja muutenkin. Vuoden 1914 valtiopäivät istuivat vain helmikuusta toukokuun alkuun ja käsittivät 50 istuntoa. Syksyllä niitä sotatilan takia ei enää kutsuttu koolle.

Vuonna 1916 pidettiin jälleen eduskuntavaalit. Vuoden 1917 valtiopäivät kokoontuivat Venäjän ensimmäisen vallankumouksen luomassa tilanteessa 5.4. ja olivat koolla 2.8. asti, jolloin hajosivat sekavassa ja puoliksi vallankumouksellisessa tilanteessa, ja taas pidettiin vaalit. Vuoden 1917 toiset valtiopäivät tulivat koolle 2.11. - Leninin vallankumouksen tehdessä tuloaan - keskeytyäkseen 25.1.1918 uhkaavan sisäpoliittisen tilanteen takia, ja ne pääsivät jatkamaan vasta sodan jälkeen 15.5.1918 istuen aina 10.8.1918 asti. Vuoden 1918 valtiopäivät puolestaan olivat koolla 5.11.1918 - 28.2.1919 välisen ajan.

Pekka istui valtiopäivillä aikana, jolloin eduskunta kansalliselta kannalta ajatellen oli koko valtiollisen elämän keskus: v. 1914 maata hallitsi lähes kokonaan venäläinen senaatti. Autonomian rippeiden puolustaminen oli miltei yksinomaan valtiopäivien varassa. Vuonna 1917 istuneet valtiopäivät taas olivat alasin, jolla taottiin maan

itsenäisyyttä, sen tulevaa yhteiskuntajärjestelmää, jos kohta myös punaisten ja valkoisten suurta yhteenottoa. Vasta vapaussodan jälkeen, kesällä 1918, tilanne oli erilainen: valtionhoitaja ja hallitus olivat silloin tosiasiallisesti maan johdossa, vajaalukuinen eduskunta syrjemmällä.

On luonnollista, että Pekka - kuten muutkin - suhtautui edustajatoimeensa tunnollisesti ja oli poissa vain harvoin. Puheenvuorojen pyytäjänä hän sen sijaan oli hyvin harkitseva käyttäen v. 1914 Vp:llä kuusi, 1917 Vp:llä kymmenen, 1917 toisilla Vp:llä yksitoista ja 1918 Vp:llä viisi puheenvuoroa. Miksikään "äänettömäksi yhtiökumppaniksi" häntä ei siis voi luonnehtia, vaikka jo tämäkin puheenvuorojen määrä voidaan jaoitella tärkeisiin ja vähemmän tärkeisiin, pitempiin ja lyhyempiin (kannattaviin ja kommentoiviin) puheenvuoroihin. Joka tapauksessa Pekka aina vältti antautumasta henkilökohtaisiin väittelyihin "vastustajien" kanssa ja ilmaisi kantansa vain asiaan nähden.

Ehkä hän ei siten jättänyt itsestään erikoisen värikästä mutta varmastikin vakavan ja harkitsevan periaatteen miehen kuvan. Pekka käytti sanaa valtiopäivillä ensi kertaa 9.2.14. Uusi eduskunta aloitti työnsä, nyt kuten usein ennenkin, protestoimalla niitä laittomia oloja vastaan, jotka autonomian näkökulmasta olivat vallalla ja jotka erityisesti koettiin tällä kertaa Viipurin läänissä. Istuihan suurin osa Viipurin hovioikeuden jäseniä, neljä maistraatin jäsentä ja yksi kuntakokouksen esimies Venäjän vankiloissa. Niinpä porvarilliset puolueet olivat heti panneet alulle adressin laittomuutta ja sortoa vastaan. Siitä keskusteltaessa Pekan puheenvuoro kuului:

Ed. P a a v o l a i n e n:

Eduskunta on jo kyllä ennen lausunut arvokkaat sanansa niistä silpomisaikeista, jotka ovat vireillä Suomen eheyden ja kokonaisuuden pirstomiseksi ja jotka nyt ainakin aluksi tarkoittavat Kivennavan ja Uudenkirkon pitäjien erottamista muun Suomen yhteydestä ja liittämistä Pietarin kuvernementtiin. Mutta mielestäni ei tästä silpomisyrityksestä voi liian usein puhua, sen vääryyttä liian usein esittää. Se, joka asuu niiden kansalaisten keskuudessa, joita uhka nyt lähinnä koskee, havaitsee, kuinka painostuttava moinen mahdollisuuskin on. Hän näkee, että sellainen olettaminenkin synnyttää epävarmuutta kaikissa oloissa ja suhteissa ja on sellaisenaankin jo omiansa tuhoavasti vaikuttamaan. Tuo rajaseudun kansa tietää kyllä aivan hyvin, että sillä on takanaan koko Suomen kansa ja koko Suomen kansan jakamaton myötätunto, ja se on siitä kiitollinen, pyrkien tätä kiitollisuuttaan osoittamaan työllä ja toimella yhteiseksi hyväksi. Mutta enemmän kestävyyttä tässä työssä, lisävirkeyttä mieliin se saa nähdessään, että kansa ja eduskunta koettavat aina tukea ja turvata noita rajaseutuja, silloin kun siihen on tilaisuus ja niillä keinoilla, jotka kansallamme ja

eduskunnalla käytettävänä ovat. Näitä keinoja on myöskin uusittu huomauttaen tuon aijotun silpomisyrityksen turmiollisuudesta ja oikeudettomuudesta, ja siihen on sitä enemmän syytä, kun nykyään yhä äänekkäämpinä kuuluvat sellaiset turman äänet, jotka vaativat koko Viipurin läänin erotettavaksi. Mielestäni me emme saa odottaa, kunnes tuon läänin erottaminen ratkaistaan periaatteellisesti, vaan täytyy meidän tuoda ilmi huolestamme jo tämän uhankin johdosta.

Olen tahtonut näistä seikoista tässä lähetekeskustelussa mainita toivossa, että perustuslakivaliokunta koettaisi adressia laatiessaan ottaa huomioon nämä toivomukseni. Minä yhdyn täydellisesti kannattamaan adressiehdotusta, kuitenkin sillä lisäyksellä, että adressissa mainitaan Kivennavan ja Uudenkirkon pitäjien silpomisaikeesta.

Sattuman oikusta debytoijan sanat koskettivat asiayhteyksiä, jotka ovat koko vuosisadan askarruttaneet ajatuksiamme. - Hänen sanansa eivät kaikuneet kuuroille korville. Edustaja Arokallio kannatti Paavolaista, ja Pekan toivomus aikanaan huomioitiin adressissa.

Muissakin puheenvuoroissaan näillä valtiopäivillä Pekka pitäytyi lähes yksinomaan kannaksen kysymyksiin haluten pysyä roolissaan rajamaakunnan asioiden ajajana. Esim. vsta 1912 oli ollut esillä Käkisalmen kautta Pietariin kulkeva rata, jonka kulkusuunnasta kiisteltiin. Tässä Pekka innokkaasti puolsi Kiviniemen kautta kulkevaa vaihtoehtoa Raasulin suunnan sijasta.

Vuoden 1917 valtiopäivät istuivat aikana, jolloin maa eli suurten muutosten ja voimanpurkausten myllerryksessä. Oli ennennäkemätöntä, että eduskunnassa oli sosiaalidemokraattien enemmistö ja että myös senaattia eli hallitusta johti työväenliikkeen mies: Oskari Tokoi. Maan irrottautuminen Venäjän yhteydestä oli tullut yhdeksi suurista ajankohtaisista kysymyksistä, ja erityisesti sosiaalidemokraatit ajoivat tässä tarkoituksessa ns. valtalakia: eduskunnan saattamista korkeimmaksi valtioelimeksi. Porvarillisista ryhmistä vain osa nuorsuomalaisia ja maalaisliittolaisia oli samalla linjalla; heistä puhuttiin ns. itsenäisyyshäihin. Kysymys oli äärimmäisen arkaluontoinen, sillä Venäjän väliaikaisen hallituksen reaktiota ei voitu tietää, joskin oli todennäköistä, että se oli kielteinen. Toisaalta asia oli sisäisesti arkaluontoinen - puhuttiin jo nyt sisällissodan mahdollisuudesta. Pekka Paavolainen liittyi tässä siihen pieneen mielipideryhmään, että laki olisi tosin Suomessa hyväksyttävä, mutta myös lähetettävä Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi. Tämä suunta hävisi äänin 104-86. Sen sijaan eduskunta päätti lähettää adressin, jossa vain ilmoitettaisiin valtalaista.

Pekka ilmaisi kantansa eduskunnassa 18.7. seuraavalla puheenvuorolla:

Ed. P a a v o l a i n e n:

Käsiteltävänä oleva asia on suurimerkityksellisin, mitä tässä eduskunnassa on ollut esillä, on laajakantoisin, mitä maassamme lienee koskaan ratkaistu. Tämän tähden ja haluamatta monien eilen ja tänä päivänä pidettyjen pitkään asiata yhdeltä ja toiselta puolelta pohtivien puheiden jälkeen käyttää monta lausetta, katson kuitenkin velvollisuudekseni lausua mieliteeni ja merkitä kantani tässä syväsisisältöisessä kysymyksessä.

Kuten jo eilen lausuin, olen minä alusta alkaen ollut sitä mieltä, että voin hyväksyä tämän lakiesityksen, jos se käsitellään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti, ja että tämä vakaumukseni ei ole täällä annettujen lausuntojen ja selvittelyjen johdosta muuttunut.

Suomen kansa toivoo täydellistä valtiollista riippumattomuutta. Se vaatii ja sillä on oikeus vaatia, että sen edustajat toimivat tämän kansan toivomuksen mukaisesti ja sellaisella tavalla, että Suomen kansan mielipide itsemääräämisoikeudestaan tulee mahdollisimman pian selvästi esitetyksi Venäjälle ja muillekin ulkovalloille. Ja nyt, jos milloinkaan, on aika tuoda se esiin ja paraiten se tulee tuoduksi esille hyväksymällä puheenaoleva laki, hyväksymällä se laillista tietä. Täten ainakin minä katson paraiten voivani täyttää velvollisuuteni valtiollisten oikeuksiemme turvaamiseksi, täyttäväni velvollisuuteni valitsijoitani ja koko Suomen kansaa kohtaan. Paremmat tulokset saavuttamiseksi pyydän kumminkin saada kannattaa ed. Talaan tekemää ehdotusta.

Erään täällä annetun lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n toteuttamisesta voi olla eri mielipiteitä, sillä ovathan ei ainoastaan, niinkuin täällä jo on huomautettu, eräs maamme valtiotalouden professori vaan monet muut lakimiehemme sekä kokeneet yhteiskunnalliset toimihenkilöt kannattaneet sitä tulkintaa, ettei vallankumouksen jälkeen Venäjällä suuriruhtinaan oikeudet voineet perustuslakiemme mukaan siirtyä Venäjän väliaikaiselle hallitukselle vaan Suomen kansalle. Ei siis mielestäni ole kohtuullista ja oikeutettua moittia laittomuuden kannattamisesta ja perustuslainrikkoksesta niitä edustajia, jotka ovat tuoneet tänä iltana esille samallaisen ajatuksen.

Uskollisesti Pekka istui näillä kuumien kesän valtiopäivillä, ollen sen 69 istunnosta pois vain 7 kertaa. Monessa muussakin asiassa hän käytti puhevaltaansa: Suojärven ratahankkeessa, kunnallisessa vaalilaissa, asianajotoimen järjestelyssä, polttavan ajankohtaisessa ruplankurssin ongelmassa sekä kysymyksessä kansanedustajien oikeudesta saada vapaalippu rautateillä, mitä hän vastusti. Mikään näistä asioista ei kuitenkaan ole merkitykseltään verrattavissa valtalakiin. Näillä valtiopäivillä Pekka lisäksi oli perustuslakivaliokunnan jäsen.

Jos kevät ja kesä 1917 olivat olleet "kuumia" lakkoineen, mielenosoituksineen ja väkivaltaisuuksineen, alkoivat vuoden 1917 toiset valtiopäivät suorastaan myrskyn merkeissä. Valtiopäivät olivat tosin tulleet koolle jo 2.11., mutta ensimmäinen todellinen istuntopäivä 8.11. sattui paitsi keskelle Mommilan kahakan jälkikuohuja myös Leninin vallankumouksen alkua. Tilanne Suomessakin oli lähes vallankumouksellinen.

Näissä mutkikkaissa oloissa oli 15.11. esillä kysymys siitä, miten korkein valtiotalta maassa oli järjestettävä. Eduskuntaa oli sosiaalidemokraattien taholta vaadittu korkeimman vallan haltijaksi, ja sitä myös mm. maalaisliiton Alkio kannatti. Puhemiehistö taas ehdotti kolmi-miehisen valtionhoitajakunnan asettamista. Pekka Paavolainen merkitsi kantansa seuraavasti:

Ed. P a a v o l a i n e n:

Sen johdosta, että minä olen yksi niitä oikeistoon lukeutuvia edustajia, joka viime heinäkuun 18 päivänä äänestin valtalain hyväksi, en voi vaikeumella sivuuttaa tämän illan istuntoa. Sitä seikkaa, että olin valtalain hyväksyjien joukossa, en ole jälkeenkäänpäin voinut katua päinvastoin, sillä olen samaa mieltä kuin ed. Talas, että valtalain hyväksyminen viime eduskunnassa on antanut suurta virikettä itsenäisyyskysymykselle. Ilman sitä ei olisi itsenäisyyskysymystämme yhtä suurella innolla sanomalehdissä käsitelty, ilman sitä ei itsenäisyyskysymystämme olisi samanlaisella kuumella vaaliaikana pohdittu.

Nyt kumminkin on valtiollinen tilanne siksi paljon muuttunut, että valtalaki on jo siksi vanhentunut, ettei se enää tyydytä nykyisiä vaatimuksia. Se on kaikkialla tunnustettu ja kaikkein enemmän eduskunnan jäsenten kesken.

Tästä onkin ollut muun muassa seurauksena, että puhemiehistö ehdotti kolmi-miehistä valtionhoitajakuntaa. Tämä ehdotus on mielestäni paras, mitä täällä eduskunnan kaksiviikkoisella istuntokaudella on tehty. Ei voi siis pitää muuna kuin suuresti valitettavana seikkana, ettei eduskunta päässyt vaalia toimittamaan. Mutta kun tätä ikävää asiaa ei voi enää auttaa, niin jokaisen edustajan omantuntonsa mukaisesti on ratkaistava, kumpi tänä päivänä tehdyistä ehdotuksista on parempi, puhemiehistön vai ed. Alkion. Mitä minuun tulee, lukeudun niihin, jotka kannattavat puhemiehistön ehdotusta. Kannatan sitä ei ainoastaan siitä syystä, että se on mielestäni paras ratkaisu korkeimman vallan järjestämiselle, vaan myös siitä syystä, ettei sitä voida millään puolelta väittää perustuslainvastaiseksi. Puhemiehistön ehdotus on myös siitä syystä parempi, että siten tulee lainsäädäntövalta sekä toimeenpaneva valta ja tuomiovalta erotetuiksi eikä yhdistetyiksi yksiin käsiin.

Kannatan siis puhemiehistön ehdotusta sentakia, että pidän sitä parempana ed. Alkion ehdotusta. Tällä en kumminkaan tahdo antaa hyväksymistäni niille esityksille ja puheille, jotka ovat koettaneet kokonaan mustata

sen kannan, jolle keskusta on asettunut. Minä en voi pitää ed. Alkion ehdotusta niin perustuslainvastaisena, ettei sellainenkin voisi tulla eduskunnassa hyväksytyksi. En myös voi pitää sitä niin vaarallisena tulevaisuuteen nähden kuin muutamien puolelta on koetettu todistaa.

Pekan poliittinen linja kulki tästä pitäen yhä enemmän "oikealle", jos tätä käsitettä voi lainkaan käyttää. Heti marraskuun lakon loputtua hän ankarin sanoin syytti punakaarteja elämöimisestä Viipurin läänissä ja asettui kannattamaan puhtaasti porvallisen hallituksen asettamista. Sodan kuukausina hänen mielialansa kulkivat samaan suuntaan kuin ns. kuningasmielisten. Huomiotaherättävin Pekan esiintymisistä kansanedustajana on epäilemättä hänen puheensa 7.8.1918 kuningasvallan puolesta. Käy ilmi, että Pekka ei ollut vain komea ilmestys puhujapöytänsä, vaan myös etevä puhuja. Lie nee kohtuullista ottaa tähän tuo puhe kokonaan; silloinen "tynkäparlamentti" kuunteli sitä täysvireisesti:

Ed. P a a v o l a i n e n :

Siihen nähden, etten tätä ennen ole ollut tilaisuudessa lausua julkisesti mielipidettäni tässä ylen tärkeässä asiassa, jota tärkeämpää Suomen eduskunnassa ei koskaan ennen ole ollut pidän velvollisuutenani, vaikka lyhyesti, tehdä sen nyt kolmannessa lukemisessa.

Kun hallitus ja eduskunta viime joulukuussa julistivat Suomen itsenäiseksi valtioksi, oli tilanne maassa sellainen, että tasavaltainen valtiomuoto näytti niinhysin kansanedustajista kuin useimmista valitsijoista olevan sopivin ja tarkoituksenmukaisin nuorelle valtiollemme. Ajatus, että Suomesta tulisi perustuslaillinen kuningaskunta, oli silloin vielä aivan uusi ja outo kansamme suurimmalle enemmistölle. Huolimatta siitä, että hallitus oli tehnyt eduskunnalle viime joulukuussa esityksen uudeksi hallitusmuodoksi, joka oli rakennettu sille pohjalle, että Suomi on riippumaton tasavalta, ja huolimatta siitä, että eduskunta saman joulukuun 6 päivänä, silloisena korkeimman valtiovallan haltijana, päätti hyväksyä tämän periaatteen, jäi Suomi tosiasiallisesti kuitenkin vanhojen perustuslakiensa ja siis myös monarkisen hallitusmuotonsa varaan. Olematta maamme ainoastaan periaatteessa tasavalta, ja tullakseen niin sanoakseni lopullisesti tasavallaksi, olisi valtiopäiväjärjestyksemme määräämällä tavalla ollut hyväksyttävä tasavaltainen valtiomuoto. Tämä kumminkaan ei tapahtunut, ja näin oli valtiokysymys vielä edelleenkin avoinna viime keväänä, jolloin sisäisen sodan ja punaisen hirmuvallan päätyttyessä Suomi venäläisestä sotaväestä ja sen kotoisista käytyreistä vapautuneena vasta astui itsenäisten valtioiden joukkoon. Tällöin esitettiin, tietääkseni ensi kertaa, julkisuudessa se ajatus, että perustuslaillinen monarkia suuresti muuttuneissa olosuhteissa olisi Suomen sekä sisäiselle että varsinkin sen ulkonaiselle kehitykselle onnellisempi, ja tämä ajatus sai suurta kannatusta maamme huomattavimmissa valtiopiireissä puolueisiin katsomatta. Kun maamme kaikkein kunnioittama valtionhoitaja ja nykyisen arvoisan hallituksemme enemmistö myöskin asettuivat tälle kannalle, niin jätti hallitus viime kesäkuussa eduskunnalle perustuslaillisen monarkian aatteelle rakennetun hallitusmuotoehdotuksen, jonka kohtalosta eduskunnan on tänään lopullisesti päättämisen. Tästä kaikesta huolimatta ei melkoinen osa kansastamme vielä

tullut vakuutetuksi monarkisen valtiomuodon paremmuudesta tasavaltaisen rinnalla ja viimeainut valtiomuodon kannalle asetui myös nuorsuomalaisen eduskuntaryhmän enemmistö, kuten eräästä Suomen kansalle osoitetusta julistuksesta ilmenee ja jonka julistuksen alla minunkin nimi on.

Paljon on meidän maassamme viime aikoina väitelty siitä, kumpi valtiomuoto, perustuslaillinen kuninkuus vai tasavalta, olisi sellaisenaan parempi. Väittely tästä asiasta, etenkin sellaisella intohimolla, kuten sanomalehdistö on tehnyt, on turhaa ja hedelmätöntä, sillä, samoin kuin monet muutkin asiat tässä maailmassa, on valtiomuotokysymyksen suuressa määrin suhteellinen, monenlaisista vaihtelevista olosuhteista riippuvainen. Vain siitä olisi päästävä selvytyteen, kumpi valtiomuoto paremmin soveltuu meidän omalle maallemme, ei yksinvaltainen kuninkuus, vaan sellainen kuninkuus, jonka valta on perustuslailla tarkoilleen määritelty ja rajoitettu, vai tasavalta, kumpi noista valtiomuodoista voi meidän maallemme turvata onnellisen kehityksen ja ennen kaikkea täydellisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden tulevienkin aikojen varalle.

Mielestäni on tilanne maassamme suuresti muuttunut viime keväästä alkaen. Uudet, ennen tuntemattomat tekijät ovat astuneet määräämään. Sellaisina tekijöinä mainittakoon: rauhanneuvottelut Venäjän kanssa, viime aikojen ulkopoliittiset tapahtumat, itsenäisyyttämme uhkaava vaara, sisäisestä rikkinäisyydestä johtuva heikkous ja arvovaltamme väheneminen ulkomailla. Tämä tilanteen muutos on pakottanut sekä Suomen kansan että sen edustajain tarkistamaan aikaisempaa kantaansa. Todistuksena siitä ovat kannanmuutokset sanomalehdistössä, suuret ja monet kokoukset ympäri maata, lukuisat lähetystöt, adressit ja sähkösanomat, joita aivan viime päivinä on saapunut kansanedustajille eri osista maata. Läpikäynnä sävynä niissä on, että sellaisissa paikkakunnissa, joissa väestö tähän asti on ollut kauttaaltaan tasavaltaista, yhä enemmän ja yleisemmin on kallistuttu perustuslaillisen monarkian kannalle. Saman havainnon olen minä liikkuessani kotipuolellani saanut ja tullut vakuutetuksi siitä, että ainakin suurin osa ajattelempaa ja valtiollisesti kypsyneempää aineista saatuaan puolueettoman ja oikean selvityksen asioista, on taipuvainen omaksumaan perustuslailla rajoitetun monarkisen valtiomuodon pitäen sen nykyoloissa ainoana mahdollisena, jos tahdomme säilyttää itsenäisyytemme ja saada aikaan pysyväistä rauhaa ja turvallisuutta sisäisiin oloihimme. Tällainen kannanmuutos samoin kuin mainitsemani lähetystöt ja adressit, eivät minun mielestäni, kuten jotkut väittävät, ole kevytmielisen agitatsionin, vaan harkinnan tulos, ja siis pidettävä voimakkaana kansantahdon ilmaisuna.

Aikaisemman mielipiteen muuttuminen silloin, kun ylivoimaiset olosuhteet sitä vaativat, ei suinkaan todista heikkoutta ja horjuvaisuutta, vaan päinvastoin. Viime aikojen tapahtumat, lujan ja pontevan järjestyksellisen välttämättömyys puolueriitojen ja vallattomuuden runtelemaassa isänmaassa ja toivomus, että Suur-Suomen ihana unelma voisi muuttua todellisuudeksi ja että liittomme mahtavan ystäväemme ja pelastajamme Saksan kanssa tulisi entistä lujemmaksi, koska siitä suuresti riippuu isänmaamme täydellinen vapaus, onni ja suuruus, ovat saaneet minunkin vakavan ja perusteellisen harkinnan jälkeen asettumaan hallituksen valtiomuotoehdotuksen, siis sitä perustuslaissa rajoitetun monarkian kannalle, ja joka hallituksen esitys näyttää myöskin takaavan kansanvaltaisen kehityksen mahdollisuudet maassamme. En katso voivani omalletunnolleni ottaa sitä raskasta taakkaa, joka sille varmaan jäisi, ellen tässä isänmaallemme ratkaisevassa kysymyksessä jaksaisi kohottaa hetken kuohujen ja personalisten intohimojemme sekä taktillisten puoluenäkökohtien yläpuolelle. Hallitusmuotokysymyksen

ratkaisu on myöskin välttämättömän kiireellinen. Se on lopullisesti saatava ratkaistuksi tällä istuntokaudella. Ei ole aikaa kansanäänestykseen, josta ei vielä ole tehty lakiakaan, ei aikaa uusiin vaaleihin, sillä tietävähän asioita seuranneet ja tuntevat, että jokainen päivä voi olla kohalokas maallemme, sen asioille ja tulevaisuudelle. Tällainen on vakaukseni ja voin siitä tyynellä mielellä tehdä tiliä omalletunnolleni, isänmaalleni ja valitsijoilleni. (Hyvä-huutoja ja kättentaputuksia).

Se, että edustajat ja lehteriyleisö vielä jaksoivat osoittaa suosiotaan Pekan sanoille niiden pitkien puheiden jälkeen, joita jo oli ehditty pitää tässä istunnossa, aikaisemmista käsittelyistä puhumattakaan, johtui kenties esityksen innostuneesta, vakuuttuneesta sävystä pitkien historiallisten ja juriidisten selittelyjen ja todistelemisien jälkeen.

Pekka osallistui vielä v:n 1918 valtiopäiviin, jotka kokoontuivat 6.11. Historiallinen tilanne oli silloin ajautumassa aivan uusiin uomiin. Saksa oli lopullisesti hävinnyt. Valittu kuningas Friedrich Karl joutui perumaan tulonsa Suomeen. Svinhufvud joutui antamaan tietä Mannerheimille valtiohoitajana. Sosiaalidemokraatit olivat Tannerin johdolla palaamassa valtiolliseen elämään. Lukemattomat asiat veivät maata lopullisia ratkaisuja ja tasavaltaa kohti, vaikka pinnan alla kuohui. Myös valtiopäivät olivat luonteeltaan tällä kertaa ikäänkuin väliaikaiset, sillä uudet vaalit olisivat edessä jo maaliskuussa 1919. Nytkin Pekka käytti sanaa siis viisi kertaa.

Viimeistä edellisessä puheenvuorossa 17.1.19 hän tavallaan sai palata teemaan, jolla oli edustajantoimensa alkanut, nimittäin Karjalan kannaksen uhanalaiseen asemaan, sellaisena kuin se sillä hetkellä koettiin. Kaakkois-Suomi oli tulvillaan idän pakolaisia, joiden joukossa bolshevikkiagitaattoreilla oli oma runsas osuutensa. Mutta näiden rinnalle työntyi myös entisiä Suomi-syöjiä, jotka "pyhän isänmaansa" suuruudesta uneksien vieläkin julkisesti uhkailivat itsenäisyyttämme. Näin kasvoi maatamme uhkaava vaara monin kerroin tulevaisuutta uhkaavaksi pahaksi. Ja tämän rinnalla oli kukoistava salakuljetus. Syynä näihin puhuja näki mm. rajan huonon vartioimisen. Mutta myös hallituksen asenteissa oli vikaa. Kun kannakselainen lähetystö kävi asiasta puhumassa, sille annetut lupaukset olivat yllättävän niukat. Tyytymättömyyttä oli rajalla herättänyt mm. se, että Novoje Wremian toimitussihteeriä, Suomen leppymättöntä vihollista, kohdeltiin kuin parasta ystäväämme. Pekka muistutti, että Kannasta oli aina pidetty muun Suomen puolelta lapsipuolena, mutta kannakselaiset kuitenkin tunsivat olevansa osa muusta Suomesta ja tunsivat asemansa Suomen muurina. - Tämä

Pekan puheenvuoro pidettiin Alkion rajatapahtumia koskeneen välikysymyksen yhteydessä, ja hän lausuiikin tyydytyksensä siitä, että hallitus nyt oli luvannut ryhtyä toimenpiteisiin näiden vaarojen suhteen.

Viimeisessä puheenvuorossaan 13.2. Pekka puolusti mahdollisimman täydellisiä korvauksia kapinavahingoista varsinkin niillä seuduilla, joissa sotarintama oli käynyt.

Pekka Paavolainen oli ollut kuohuvan poikkeusajan kansanedustaja, jolloin ideologiset rintamat olivat kääntyilleet rajusti. Nyt ne menivät jälleen uudelle mallille, joka kenties oli hänelle vieras. Kun valtiopäivät viimeisessä istunnossaan 27.2. peruutti kuninkaanvaalin, oli Pekka poissa samoin kuin seuraavan päivän päättäjäisistäkin - tarkoituksella vai todellisesta esteestä? - ken tietää!

Jaakko Paavolainen

SUKUKOKOUS JA -JUHLA LAHDESSA 2.6.1990

Paavolaisten sukuseura vietti tällä kertaa sukujuhlaansa Lahdessa, ravintola Fellmannissa. Modernit tilat olivat kokonaan seuramme käytössä, joten puitteet olivat väljät ja viihtyisät. Paikalle saapui kaikkiaan n. 65 sukulaista. Ala-aulassa ottivat ilmoittautumisia vastaan Matti Paavolainen ja Lauri Reijonen Lahdesta.

Päivä alkoi tulokahveilla ja aamuhartaudella. - Kello kymmeneltä alkoi varsinainen sukukokous, jossa puhetta johti seuran esimies Jaakko Paavolainen. Johtokunnan jäsenistä vaihtui kaksi, nimittäin Lauri Paavilainen ja Kalervo Paavolainen jäivät pois, ja heidän tilalleen valittiin Annikki Paavolainen Hauholta sekä Erkki (Martinpoika) Paavolainen Hyvinkäältä. Uudeksi varatilintarkastajaksi valittiin Marja-Leena Bister Koskelta H.l., kevättalvella kuolleen Waino Hoppanian tilalle.

Kokoukselle esiteltiin mahdollisuutta tallettaa sukuseuran arkisto Valtionarkistoon. Tämä tarjous todettiin erittäin arvokkaaksi, ja johtokunta valtuutettiin jatkamaan toimenpiteitä arkiston suhteen. Myös yksittäiset suvun jäsenet voivat liittää paperinsa sukuseuran arkistoon tai muodostaa oman kokoelmansa "Paavolaisen suvun kokoelman" yhteyteen.

Kokouksen jälkeen Lauri Paavilainen kertoi yhteisestä esi-isästä Matista, joka 1700-luvulla muutti Kivennavan Kaukoliemästä Vuottaalle, ja kuvaili maalaiselämää 1700-luvun Kannaksella. Hän esitti myös muutamia diakuvia nykyisistä Vuottaan kylän näkymistä.

Lounasta odotellessa katseltiin diakuvia ja videofilmejä entisistä sukukokouksista sekä viimeaikaisilta Viipurin matkoilta. Ne olivat Reino ja Matti Paavolaisen tekemiä koosteita.

Yhteisen seisovan pöydän lounaan jälkeen parveiltiin aulan pöytien ääressä. Toisella oli luettelo sukulaisista, joiden osoite oli tuntematon, minkä vuoksi pyydettiin täydentäviä tietoja. - Toisella pöydällä tarjottiin sukuseuran jäsenlehden entisiä numeroita, vanhoja eripainoksia kouluneuvos Erkki Paavolaisen kirjoituksista ja sukuseuran adresseja. Lisäksi oli nähtävänä suuri määrä arpajaisvoittoja. Arpojen - ja muidenkin tuotteiden - myynnissä kunnostautui 11-vuotias Anttu, Andrei Kusnezov (Uolevi Paavolaisen tyttärenpoika), joka parissa tunnissa myi kaikki 300 arpa.

Kolmelta alkoi auditoriossa sukujuhla. Juontajana toimi tunnetulla taidollaan sukujuhlatoimikunnan johtaja, seuran varapuheenjohtaja Rauno Paavolainen. Avajaispuheen piti Jaakko Paavolainen; hän kosketteli mm. nykyisiä näkymiä heimokansojen kohtaloista. - Yksinlaulua esitti Lempi Paavolainen, joka lauloi sydämeenkäyvästi "Evakon laulun". Maija ja Liisa Valonen esittivät pari laulua, samoin Eila Rutanen Turusta. Yhteislaulujen lomassa pakinoivat ja muistelivat Leena Kivilä ja Lahja Vartola. Lounastaa esitti Sirkka Miettinen Imatralta, mm. Lauri Viidan runon "Satakieli". - Iloinen juhlatunnelma huipentui arpajaisvoittojen arvontaan. Juhlan jälkeen sukuseura tarjosi kahvit. - Illalla oli vuorossa vielä ateria, jonka aikana musiikista huolehti kaksi harmonikansoittajaa.

Onnistunut ja viihtyisä sukujuhla päättyi, kestätyään tällä kertaa vain yhden suvi-päivän. Kiitokset juhlatoimikunnalle ja tapaamisiin kesäkuussa 1992!

